

BERICHTEN VAN ROVER

Olinda, 21 maart 2023

Beste Amigos,
Op 1 januari is Lula voor de derde keer beëdigd als president van Brazilië. Dat was een mooi feest. Behalve het officiële moment van de eed afleggen en een toespraak houden in het congres in het bijzijn van gedeputeerden en senatoren was er het meer openbare en symbolische moment van de helling oplopen {"subir a rampa"} naar het presidentieel paleis en daar de presidentiële sjerp {"a faixa"} omgehangen krijgen, normaal gesproken uit handen van de voorganger. Aangezien Bolsonaro al gevlucht was naar de V.S., was natuurlijk de vraag wie gaat Lula die sjerp omhangen?

Dit is het mooiste moment van de dag geworden. Lula liep niet in zijn eentje de helling op naar boven, maar in gezelschap van acht mensen die het Braziliaanse volk vertegenwoordigen in al zijn diversiteit, zoals de indianenleider Raoni Metuktire, de recycler Aline Sousa, een vrouw die leeft van blikjes verzamelen en verkopen, en een kleine

negerjongen Francisco van 10 jaar oud. Zelfs de hond van Lula en zijn vrouw Janja was erbij, een geadopteerde straathond Resistência geheten. De presidentiële sjerp ging van hand tot hand totdat Aline Sousa deze om Lula's hals hing.

Dat president Lula naast cacique Raoni staat, en deze twee leiders samen op de helling bij het presidentiële paleis voor het Braziliaanse volk staan, is betekenisvol in de zin van dekolonisering.

Brazilië is in 1500 niet ontdekt door Portugese zeevaarders, maar is veroverd, is binnengevallen, onderworpen, verkracht en vermoord. Dat is het begin geweest van een oorlog die tot op heden duurt van mensenhandel, slavernij en onderdrukking. Zo was er recent het nieuwsbericht van de geplande genocide van de Yanomamis door de voormalige regering Bolsonaro om vrij baan te geven aan goudzoekers, houthandelaren, grootgrondbezitters (vee en soja) en andere vormen van exploitatie van de rijkdommen in het territorium van dit indianenvolk. Een ander recent bericht: drie weken geleden zijn zo'n 200 seizoenarbeiders, migranten uit Bahia, zwarte mannen, vrijgelaten uit aan slavernij gelijke arbeidsomstandigheden in de wijngaarden van Rio Grande do Sul.

Je kunt zeggen dat de democratische politieke partijen de presidentsverkiezing hebben gewonnen en nu een centrum linkse regering vormen. Echter, de algemene verkiezingen van gouverneurs, senatoren, federale afgevaardigden en afgevaardigden voor de wetgevende kamers in de deelstaten zijn ruimschoots

gewonnen door rechtse en extreem rechtse partijen.

Op 8 januari jl. hebben we de eerste proeve gehad: een poging tot een staatsgreep. Extreem rechtse bolsonaristen die de verkiezingsuitslag niet erkenden en die al twee maanden hun tentenkampen hadden opgeslagen aan de poorten van kazernes in het hele land met het dringende verzoek van een militaire interventie, verzamelden zich in Brasília en zijn daar de centrale regeringsgebouwen binnengevallen en hebben grote vernielingen aangebracht. Bedoeling was een situatie te scheppen waarbij een soort staat van beleg wordt afgekondigd en het leger de politieke macht van bestuur overneemt. Dit zou vervolgens op meerdere plekken in het land gevolgd worden met steun van bolsonaristische gouverneurs.

Lula is politiek slim en heeft dit mechanisme niet in werking gesteld. Hij heeft onmiddellijk gereageerd, heeft de lokale politieleiding, die met lede ogen dit alles had aangezien, ontslagen en heeft ter plekke in een volledig verwoest Parlement, Hoge Raad en Presidentieel Paleis met alle recent verkozen gouverneurs vergaderd om gezamenlijk de terreur te veroordelen en de democratische rechtsstaat te waarborgen. Het was als het ware een tweede beëdiging die Lula sterker in het zadel heeft gebracht.

Maar goed, nu genoeg gepraat over de politiek. Ik denk dat jullie deze gebeurtenissen ook wel in de Nederlandse pers gevolgd hebben, aangezien een extreem rechts bewind in Brazilië gevaarlijk en nadelig zou zijn voor de hele wereld in velerlei opzicht.

De Cozinha Afetiva

In de maand februari hebben we bezoek gehad van mijn zus Muis en zwager Steph. Zij hebben de gaarkeuken zien functioneren drie keer per week en zijn een keer mee naar huis geweest met Mô, één van de kokkinnen. Ik voeg hier een kort relaas in dat Steph hierover geschreven heeft:

“Op zaterdagochtend gingen wij: (Muis en ik) met Rover naar de Eco hut waar een team van dames de maaltijden gereed maakte voor deze dag.

Er staat vis op het menu, deze is een paar dagen eerder in grote dozen, diepgevroren, aangeleverd en is een gift van een plaatselijke ondernemer.

In het team ontmoeten wij voor het eerst Mô, een vrouw van 42 jaar die opvalt door haar postuur maar nog meer door de aanwezigheid van haar kleindochter, een meisje van ca 4 jaar.

De mooie grote ogen van dit kind doen je direct beseffen dat wat hier gebeurt zeer waardevol is.

Omdat wij met Rover en Eliana afgesproken hadden dat wij graag bij een van de deelnemers van het “eten om te leven” project hun thuissituatie wilden zien, vroeg Eliana haar of dit bij haar mocht. Dit was voor haar oké.

Op zondag (de dag erna) na de lunch parkeerden wij onze huurauto in de wijk naast het huis van Rover & Eliana. Wij waren daar ondanks dat het op één steenworp afstand van hun huis lag nog nooit eerder geweest! Wij waren verbaasd over de hoeveelheid woningen die op dit stukje grond lagen. Er waren zelfs huizen met 2 verdiepingen bij.

Het huis van onze gastvrouw was van het eenvoudigste soort. Het riool liep (deels open) aan haar voordeur voorbij maar gelukkig had zij een grote trap die naar haar woning leidde. Toen wij binnen kwamen was er van een woning niet veel meer over.

Om te beginnen was haar slaapkamer tijdelijk ontruimd omdat de buitenmuren in een hoek 5 cm uit elkaar waren komen te staan. Een oude bekende van onze Mò had ankers gemaakt zodat de muren enigszins bij elkaar blijven staan.

De rest van het huis was ook in erbarmelijke toestand, waarbij het asbest golfplaten dak nog tot het meest stabiele onderdeel behoorde.

Onze kleine vriendin met de mooie ogen was tijdens ons bezoek niet aanwezig, wel haar slaapkamer; wat een armoede!

In de voorkamer, waar twee rode banken de kamer goed vullen, hadden wij een gesprekje met haar over haar gezondheid, haar mentale en natuurlijk ook haar financiële toestand. Het is een lang gesprek (vertaald door Eliana) geworden; het opvallendste vond ik dat ze vertelde dat ze verlost werd van haar depressie toen ze deel ging nemen aan het voedselprogramma van de Eco hut. Dat zij eindelijk weer wat hoop kreeg in haar uitzichtloze situatie. Dat zij zich door dit project gekend voelt. Op mijn vraag of wij structureel iets konden doen aan haar situatie leidde dit tot een emotionele reactie. (Huilen).

Maar zij kon haar situatie zelf niet goed overzien om daar een goed antwoord op te geven.

Na ruim een uur namen wij afscheid van haar, doordrongen van het besef: wat hebben wij het toch goed!

*Natuurlijk hebben wij haar geholpen, maar nog veel belangrijker is de hulp die zij krijgt van mensen uit de schilders klas van Rover.
Deze mensen weten exact wat nodig is*

om een huis weer bewoonbaar te maken en wat daar voor nodig is. Ook hebben zij de financiële middelen om het ook uit te voeren."

In het gesprek met Mô zien we dat de gaarkeuken niet enkel belangrijk is omdat deze de honger bestrijdt en enige zekerheid biedt van regelmatig een warme maaltijd op tafel, maar ook omdat deze de zelfachting van de medewerkers voedt. Zelf die keuken organiseren, schoonhouden, met smaak koken, als groep dat trouw volhouden ondanks de onderlinge conflicten die er natuurlijk ook zijn, dat geeft zelfvertrouwen, geloof ook dat we samen iets kunnen betekenen voor de gemeenschap. Op zijn Engels heet dat "Empowerment" van arme, zwarte, perifere vrouwen.

Belangrijk is ook de solidaire steun te vermelden die de gaarkeuken heeft ontvangen van mensen uit de middenklasse en van bedrijven. Frango Natto heeft een jaar lang 80 kg kip per maand geleverd. Noronha Pescados doneert maandelijks 160 kg vissenkoppen. Die worden gekookt en als het ware gepeld om vervolgens een heerlijk gekruide vismaaltijd te serveren.

In april is het twee jaar geleden dat we met de Cozinha Afetiva begonnen zijn. Steeds drie keer per week, dinsdag, donderdag en zaterdag. In het begin ongeveer 250 maaltijden per keer. Inmiddels is dat minder geworden. Laten we een gemiddelde nemen van 200 maaltijden. Dertien keer per maand, 2600 maaltijden. Dat 24 maanden aan een stuk: 62.400 maaltijden voor gemiddelde kosten van 80 eurocent per maaltijd oftewel ongeveer 2.000 euro's per maand, in totaal 48.000 euro's, waarvan meer dan de helft met jullie steun betaald.

De pandemie is inmiddels zo goed als voorbij, mensen hebben weer werk gevonden en enig inkomen om eten te kopen. Ik denk dat de tendens van steeds minder maaltijden klaarmaken doorzet, aangezien de regering Lula het sociale programma van de Bolsa Família weer opgevat heeft. Dat is een uitkering van R\$600 {120 euro's} minimaal voor arme gezinnen om honger te bestrijden, hetgeen verbonden is aan andere sociale voorzieningen op het gebied van onderwijs en gezondheidszorg. De Schoolplicht wordt in de gaten gehouden. Kinderarbeid voorkomen. Vaccinatiekaarten van kinderen moeten in orde zijn. Prenatale begeleiding voor zwangere vrouwen. Herscholing voor werklozen.

De Cozinha Afetiva zal voorlopig nog blijven bestaan. Ik denk dat we alle positieve krachten van dit project moeten zien voort te zetten in andere educatieve initiatieven in de Eco-Oca. Zo zijn we dit jaar weer begonnen met de moestuin. Nu met steun van een agro-ecologische organisatie, Sabiá geheten. We proberen de mensen uit de favela hier in de buurt daar bij te betrekken.

Capoeira

Vorig jaar in oktober hebben we de zesde verjaardag van onze capoeira gevierd. Het zijn vooral jonge kinderen die meedoen, van 6 tot 18 jaar, meer jongens dan meisjes. Maar wat een verschil met het begin waar het hun gedrag betreft. Minder gewelddadig, minder pesterijen, iets meer luisterend naar elkaar.

Het valt me op, dat er thuis nauwelijks gepraat wordt met deze kinderen. Wel veel gescholden, veel geschreeuwd. Iedere training of bijeenkomst van de capoeira eindigt met een gesprek in de kring, een evaluatie. Dat vinden de meesten vreemd in het begin, dat ze iets mogen zeggen, dat hun mening telt, dat er naar hen geluisterd wordt en dat ze zelf naar de ander, een leeftijdgenoot, moeten luisteren.

Op het moment zijn we de eigen muziekinstrumenten aan het maken: de berimbau.

Van houten takken, sterk en buigzaam, de “biriba”. Met een kabas en een ijzeren draad uit een autoband gehaald.

Catingueira, Campina Grande

Met Muis en Steph zijn we ook naar Campina Grande gereisd om in de wijk Catingueira het kinderopvangproject te bezoeken. Voor hen was het al een hele poos geleden dat zij in Campina Grande waren.

We zijn zelfs ons oude huis gaan opzoeken. Dat zag er niet best uit. Staat momenteel te koop, maar niemand wil daar wonen aangezien de straat nog steeds onderloopt bij een stevige regenbui. Het weerzien met een oude buurvrouw was ontroerend. Het is al 35 jaar geleden dat wij daar vertrokken om in Olinda te gaan wonen.

Het project gaat goed. Op 15 maart is het een jaar geleden dat Penina is overleden, maar haar zus Elza met haar dochter Hosana houden het goed draaiende.

Alles ziet er met liefde verzorgd uit. De kindertjes zien er ook prachtig uit. Eenvoudige, kleurrijke inrichting. Vloer en wanden betegeld. Het gebouw is centraal gelegen in de wijk.

Wij stellen hen voor om steeds meer te gaan werken aan economische zelfstandigheid van het kinderopvangcentrum. Nu vraagt men al een kleine bijdrage aan de ouders die iets kunnen betalen om speciale uitgaven te bekostigen zoals aanschaf van speelgoed of het onderhoud van het gebouw.

Feest

Zij hebben zoveel ervaring en ook kwaliteit te bieden dat ze best een goede prijs mogen vragen aan wie het betalen kan en daarnaast een soort beursenstelsel kunnen handhaven voor wie arm is.

Elza

Vandaag begint de lente bij jullie. Bij ons de herfst. Het is een regenachtige dag vandaag. De winter komt eraan. Regen betekent vruchtbaarheid voor wie plant. Wanneer je hier met Sint Jozef op 19 maart bonen en mais plant, dan kun je met Sint Jan op 24 juni oogsten en feest vieren!

A young girl with dark skin and curly hair is smiling and holding a doll. She is wearing a pink sleeveless top with a cartoon character on it. The doll has dark skin, curly hair with a pink bow, and is wearing a pink dress with floral patterns. They are standing in front of a building with a red tiled roof and yellow walls. In the background, there are other people and a sign that says "Café Pura".

[illegible]

- De Stichting Steunfonds Rinévé uit Hulsberg steunt onze projecten opnieuw met het fantastische bedrag van € 2.000,-. Hartelijk dank hiervoor.
- In april 2022 bezochten Teun en Lexie Baar, een petekind van Rover van der Ploeg, met zijn echtgenote onze projecten in Brazilië. Nadat zij met eigen ogen de uitvoering van de projecten hadden gezien, waren zij extra gemotiveerd om hieraan een financiële bijdrage te leveren. Hiervoor heel veel dank.
- De Stichting Peterlein uit Maastricht doneerde opnieuw het mooie bedrag van € 500,- ten bate van onze projecten. Hartelijk dank!

- Onze oprechte dank, ook aan alle andere donateurs voor hun steun en vertrouwen.

[illegible]

hebben wij onze website onlangs nogmaals geüpdatet. Hierbij hebben wij tevens het interview met Rover dat afgelopen zomer werd uitgezonden op TV Valkenburg opgenomen onder de titel "INTERVIEW". U kunt dit dus nogmaals beluisteren en zien op onze website www.amigosdobrasilvalkenburg.nl

[illegible]

Het bestuur van St. Amigos do Brasil dankt u voor uw steun en belangstelling en wenst u heel gezellige Paasdagen